

MỘT SỐ BAZƠ QUAN TRỌNG

1. Tóm tắt lý thuyết

1.1. Natri hiđroxit

a. Tính chất vật lí

Hình 1: Trạng thái tự nhiên của NaOH

- NaOH là chất rắn không màu, hút ẩm mạnh, tan nhiều trong nước và tỏa nhiệt.
- Dung dịch NaOH có tính nhờn làm bục vải, giấy và ăn mòn da.

b. Tính chất hóa học

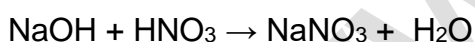
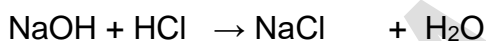
NaOH là bazơ tan và có các tính chất hóa học của một bazơ tan:

- Đổi màu chất chỉ thị

Dung dịch NaOH làm quì tím chuyển sang màu xanh, phenolphthalein không màu thành màu đỏ.

- Tác dụng với axit

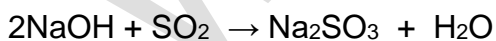
Dung dịch NaOH tác dụng với axit tạo thành muối và nước

- Tác dụng với oxit axit

Dung dịch NaOH tác dụng với oxit axit tạo thành muối và nước

Một số phương trình phản ứng:

- Tác dụng với dung dịch muối

(Sẽ được trình bày cụ thể ở bài 9)

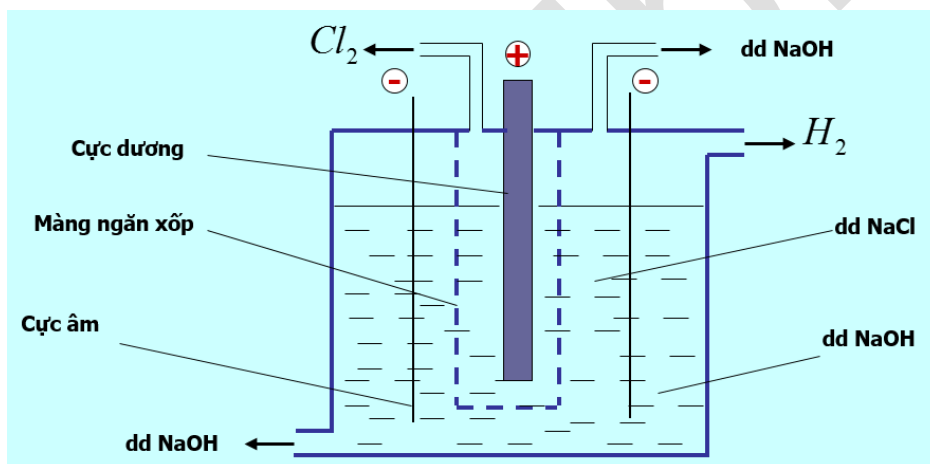
c. Ứng dụng của NaOH

Hình 2: Ứng dụng của NaOH

d. Sản xuất natri hiđroxit

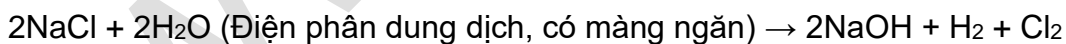
- NaOH được điều chế bằng cách điện phân dung dịch NaCl

Hình 3: Điện phân dung dịch NaCl

- Tác dụng của màng ngăn xốp: Không cho khí Hiđro và clo tác dụng với nhau (không có màng ngăn xốp không thu được NaOH) $H_2 + Cl_2 \rightarrow 2HCl$

- Phương trình phản ứng:

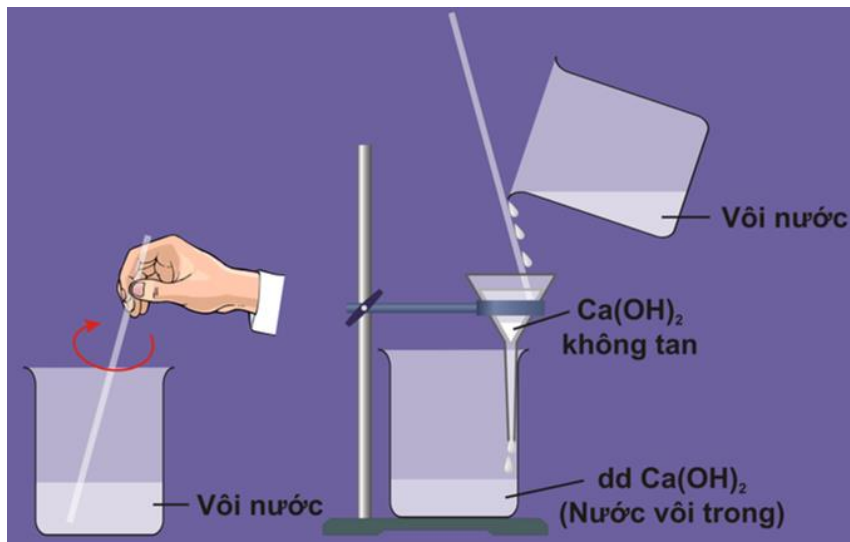

1.2. Canxi Hiđroxit - Thang pH

a. Pha chế dung dịch canxi hiđroxit

Bước 1: ta lấy canxi hiđroxit cho vào nước khuấy đều.

Bước 2: dùng giấy lọc, để lọc lấy chất lỏng trong suốt, không màu là dung dịch canxi hiđroxit (nước vôi trong).

Hình 4: Cách pha chế dung dịch Canxi hiđroxit

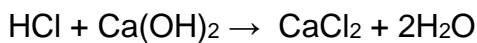
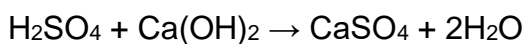
b. Tính chất hóa học

- Làm đổi màu chất chỉ thị

Dung dịch $\text{Ca}(\text{OH})_2$ đổi màu quỳ tím thành xanh, hoặc đổi màu dd phenolptalein không màu thành màu hồng

- Tác dụng với axit (tạo muối và nước)

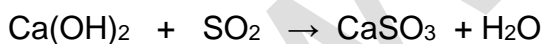
Phương trình hóa học:

- Tác dụng với oxit axit (tạo muối + nước)

Tùy theo tỉ lệ số mol của $\text{Ca}(\text{OH})_2$ với số SO_2 mà có thể tạo muối trung hoà và nước, muối axit hoặc cả hai muối.

Phương trình hóa học:

- Tác dụng với dung dịch muối (Học ở bài 9)

c. Ứng dụng của canxi hiđroxit

- Làm vật liệu xây dựng
- Khử chua đất trồng trọt
- Khử độc các chất thải trong công nghiệp, diệt trùng chất thải sinh hoạt và xác chết động vật

d. Thang pH

- Thang pH dùng để biểu thị độ axit hoặc độ bazơ của dung dịch
- Nếu $\text{pH} = 7$ thì dung dịch là trung tính
- Nếu $\text{pH} > 7$ thì dung dịch có tính bazơ $\Rightarrow$ Nếu pH càng lớn, độ bazơ của dung dịch càng lớn và ngược lại

- Nếu $\text{pH} < 7$ thì dung dịch có tính axit $\Rightarrow$ Nếu pH càng nhỏ, độ axit của dung dịch càng lớn và ngược lại

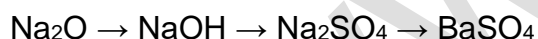

Hình 5: Thang pH

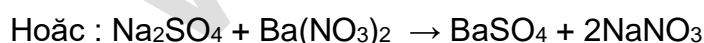
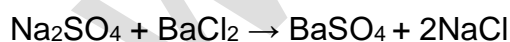
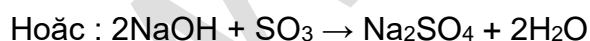
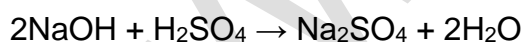
2. Bài tập minh họa

2.1. Dạng 1: Viết phương trình hóa học tính chất của bazơ

Hoàn thành sơ đồ chuyển hóa sau:

Hướng dẫn giải

2.2. Dạng 2: Bài tập CO_2 tác dụng với dung dịch kiềm

Câu 1: Dẫn V lit CO_2 (đktc) vào dung dịch chứa 3,7 gam $\text{Ca}(\text{OH})_2$. Sau phản ứng thu được 4 gam kết tủa. Tính V?

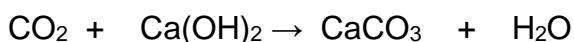
Hướng dẫn giải

Theo bài ra ta có:

$$\text{Số mol của } \text{Ca}(\text{OH})_2 = 3,7 / 74 = 0,05 \text{ mol}$$

Số mol của $\text{CaCO}_3 = 4 / 100 = 0,04 \text{ mol}$

Phương trình hóa học:

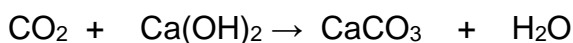

Nếu CO_2 không dư:

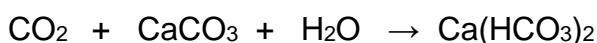
Ta có số mol $\text{CO}_2 = \text{số mol CaCO}_3 = 0,04 \text{ mol}$

Vậy $V_{(\text{đktc})} = 0,04 \cdot 22,4 = 0,896 \text{ lít}$

Nếu CO_2 dư:

$0,05 \leftarrow 0,05 \text{ mol} \rightarrow 0,05$

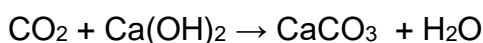
$0,01 \leftarrow (0,05 - 0,04) \text{ mol}$

Vậy tổng số mol CO_2 đã tham gia phản ứng là: $0,05 + 0,01 = 0,06 \text{ mol}$

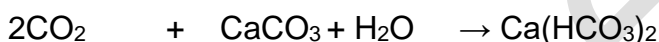
$V_{(\text{đktc})} = 22,4 \cdot 0,06 = 1,344 \text{ lít}$

Câu 2: Hấp thụ hoàn toàn 0,16 mol CO_2 vào 2 lít dd Ca(OH)_2 0,05 M thu được kết tủa X và dd Y. Cho biết khối lượng dd Y tăng hay giảm bao nhiêu so với dd Ca(OH)_2 ban đầu?

Hướng dẫn giải

$0,1 \quad 0,1 \quad 0,1$

$0,16 - 0,1 \rightarrow 0,06$

$\rightarrow n_{\downarrow} = 0,04 \text{ mol}$

Khối lượng kết tủa tạo thành là:

$m_{\downarrow} = 4 \text{ gam} < 0,16 \cdot 44 = 7,04 \text{ gam}$

$\rightarrow m_{\text{dd tăng}} = 7,04 - 4 = 3,04 \text{ gam}$

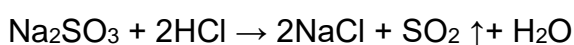
2.3. Dạng 3: Bài tập nhận biết

Bằng phương pháp hóa học hãy phân biệt: NaOH , HCl , Na_2SO_3 , Na_2SO_4 , NaNO_3 .

Hướng dẫn giải

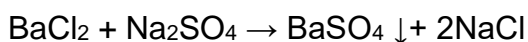
- Phân tích: NaOH là bazơ; HCl là axit; Na_2SO_3 muối của gốc axit yếu; Na_2SO_4 , NaNO_3 là muối của gốc axit mạnh.
- Cách nhận biết:

- Lấy mỗi chất một ít làm mẫu thử. Mỗi lần làm thí nghiệm thay mẫu thử mới. Cho HCl vào các mẫu thử. Mẫu sủi bọt khí là Na_2SO_3 .

- Cho quì tím vào các mẫu còn lại: Mẫu làm quì tím hóa đỏ là HCl , mẫu làm quì tím hóa xanh là NaOH .

- Cho dung dịch BaCl_2 vào các mẫu còn lại. Mẫu xuất hiện kết tủa trắng là Na_2SO_4 .

- Mẫu còn lại không có hiện tượng gì là NaNO_3

3. Luyện tập

3.1. Bài tập tự luận

Câu 1: Có 4 lọ không nhãn, mỗi lọ đựng một trong những dung dịch sau: NaOH , Na_2SO_4 , H_2SO_4 , HCl . Hãy nhận biết dung dịch trong mỗi lọ bằng phương pháp hoá học. Viết các phương trình hoá học.

Câu 2: 3,04 gam hỗn hợp NaOH và KOH tác dụng vừa đủ với dung dịch HCl , thu được 4,15 gam các muối clorua.

a) Viết các phương trình hoá học.

b) Tính khối lượng của mỗi hiđroxit trong hỗn hợp ban đầu.

Câu 3: Sục 3,36 lít khí CO_2 (đktc) vào 300ml dd Ca(OH)_2 0,2M và NaOH 0,3 M thu được m (g) kết tủa và dd Y. Cô cạn dd Y thu được m' (g) chất rắn khan. Tìm m và m'

Câu 4: Cho V lít CO_2 (đktc) tác dụng 500ml dung dịch Ca(OH)_2 0,5M tạo thành 10 gam kết tủa. Tính giá trị của V?

3.2. Bài tập trắc nghiệm

Câu 1: Thuốc thử để nhận biết dung dịch Ca(OH)_2 là:

- A. Na_2CO_3
- B. KCl
- C. NaOH
- D. NaNO_3

Câu 2: Nhóm các dung dịch có pH > 7 là:

- A. HCl , NaOH
- B. H_2SO_4 , HNO_3
- C. NaOH , Ca(OH)_2
- D. BaCl_2 , NaNO_3

Câu 3: Để phân biệt hai dung dịch NaOH và Ba(OH)_2 đựng trong hai lọ mất nhãn ta dùng thuốc thử:

- A. Quỳ tím
- B. HCl
- C. NaCl
- D. H_2SO_4

Câu 4: NaOH có tính chất vật lý nào sau đây?

- A. Natri hiđroxit là chất rắn không màu, ít tan trong nước
- B. Natri hiđroxit là chất rắn không màu, hút ẩm mạnh, tan nhiều trong nước và tỏa nhiệt
- C. Natri hiđroxit là chất rắn không màu, hút ẩm mạnh và không tỏa nhiệt
- D. Natri hiđroxit là chất rắn không màu, không tan trong nước, không tỏa nhiệt.

Câu 5: Dãy các bazơ bị phân hủy ở nhiệt độ cao:

- A. Ca(OH)_2 , NaOH , Zn(OH)_2 , Fe(OH)_3
- B. Cu(OH)_2 , NaOH , Ca(OH)_2 , Mg(OH)_2
- C. Cu(OH)_2 , Mg(OH)_2 , Fe(OH)_3 , Zn(OH)_2
- D. Zn(OH)_2 , Ca(OH)_2 , KOH , NaOH

Câu 6: Cặp chất đều làm đục nước vôi trong Ca(OH)_2 :

- A. CO_2 , Na_2O .
- B. CO_2 , SO_2 .
- C. SO_2 , K_2O
- D. SO_2 , BaO

4. Kết luận

Sau bài học cần nắm:

- Natri hiđroxit NaOH và Canxi hiđroxit Ca(OH)_2 có những tính chất vật lí, tính chất hóa học nào?
- Những ứng dụng trong đời sống và sản xuất gồm những gì?